

Halländska Skilling Banco

Halländska stämplor på Skilling Banco

Det finns 14 kända stämplor från Halland på skilling banco-frimärken. Alla finns med i denna skrift.

Denna artikel är en uppdaterad version av en text som tidigare var införd i Hembygdsfilatelisten nr 4/2017.

De fem halländska städerna hade samtliga postkontor, när frimärken introducerades i Sverige. Halland var ett litet län med drygt 100.000 invånare vid tiden för utgivning av de första svenska frimärkena den första juli 1855.

Med undantag av Halmstad är skilling banco från Halland sällsynta. Totalt levererades 116.500

skillingmärken till de halländska kontoren. Det motsvarar drygt en procent av alla levererade skillingar i landet eller ett frimärke per invånare i länet under tre års tid. Användning av frimärken var

således en ovanlig företeelse och få personer skickade brev vid den tiden.

Leveranser av frimärken

Till Halmstad har det också levererats allra flest frimärken – 66.300

märken att jämföra med 3.500 till Falkenberg. Näst flest skillingar levererades till Kongsbacka*, följt av Varberg, Laholm och nämnda Falkenberg (se tabell nästa sida).

Hur sällsynta är stämplor från de olika orterna? Ja, Halmstad är enklast följt av Kongsbacka, vilket står i proportion till leveranserna. Svårast att få tag på är nog Laholm och Falkenberg, mycket beroende på de små upplagorna, på 4.300 ex respektive 3.500 ex. Dessa tillhör de orter i landet som fått ta emot minst skillingmärken i landet.

I Falkenbergs fall tillkommer också det långa ortnamnet som gör att hela namnet inte får plats på ett frimärke.

*Kongsbacka stavades Kongsbacka fram till början av 1880-talet.

Stämplad utgivningsdagen för svenska frimärken 1-7-1855.

En mycket sällsynt stämpel är en blå fyrkantstämpel Laholm.

*Tre vackra
avtryck av War-
bergs stämpel i
grotesk stil.*

En riktig raritet är Falkenbergs balkstämpel, som är känd i bara tre exemplar under skillingtiden. Att de är stämplade Falkenberg kan ses av att frimärkena är försedda med balkstämpeln samt fyrkantstämpeln (se nästa sida). Ett utmärkande drag för balkarna är att de är bredare på ytterst ”strecket” för att sedan smalna av mot mitten.

Otydliga Varbergsstämplar

Även stämplarna från Varberg är svåra att få tag på. En orsak är att den enda riktigt tydliga Varbergstämpeln var fyrkantstämpeln som bara var i bruk en kort tid 1855. Den ersattes av en normalstämpel 16, som för det mesta gav ett otydligt avtryck. Varberg är den enda orten i länet som har haft denna stämpel, som för övrigt är sällsynt i sig. Endast sex orter i landet har haft en sådan.

En annan märklig stämpel som Varberg har är stympade fyrkantstämplar. Bara ortnamnet finns med, men utan datum. Dessa härstammar från Varbergs fyrkantstämpel 3 och 4. Typ tre användes på skilling banco medan typ 4 finns

stämplad på det bruna lokalmärket. Det märket användes efter perioden med skilling banco.

Fina stämplarna på Laholm

En som värnade om stämpelkvaliteten var postmästaren i Laholm. Här kan man hitta några riktigt fina avtryck. Det är nog också en förklaring till att det finns bevarat märken och stämplarna från orten, trots den mycket begränsade upplagan på bara drygt 4.300 exemplar.

Kungsbacka bytte ut sin fyrkantstämpel mot normalstämpel 10 under försommaren 1856. Fyrkantstämpeln fanns dock kvar som

Ort	Antal märken
Laholm	4.300
Halmstad	66.300
Falkenberg	3.500
Varberg	19.600
Kongsbacka	22.800
Totalt	116.500

Leveranser av skilling banco (samtliga valörer) till de balländska städerna mellan åren 1855-58. Laholm och Falkenberg tillhör de orter i landet som fick allra minst leveranser av alla orter i landet.

Ort

Laholm
Halmstad

Falkenberg

Warberg

Kongsbacka

Stämplor

Fyrkantstämpel följt av normalstämpel 10

Två olika fyrkantstämplor följt av två olika normalstämpel 10 (byte skedde årsskiftet 1857/58)

Fyrkantstämpel hela perioden. De så kallade balkstämpeln förekommer också (se bild på frimärke).

Fyrkantstämpel följt av normalstämpel 16 (grotesk stil)

Fyrkantstämpel följt av normalstämpel 10

Hallands olika stämplor under skilling banco-perioden.

hjälpstämpel under 1856. Märken med fyrkantstämpeln är mycket svåra att hitta då användningen var under så kort tid.

För övrigt hette postmästaren som stämplade de första skillingmärkena Georg Menn, och han var kvar i befattningen till 1872.

Blå Halmstad och Laholm

Färgade stämplor, blåa, på skillingar går att hitta från Halmstad och Laholm. I Halmstad gjordes blå stämpelavtryck i början av skillingperioden, fram till månadsskiftet juli/augusti 1855. Även Laholm, har blå stämpelavtryck.

Halmstad hade fram till årsskiftet 1857/58 två fyrkantstämplor, typ 4 och typ 3. Typ 4 har ett karaktäristiskt kännetecken – det högra benet i bokstaven M är stympat. Typ 4 är för övrigt väsentligt vanligare än den finare stämpel typ 3. Under 1857 blev typ 4-stämpel alltmer utsliten, varför det är svårt att hitta

fina avtryck från året 1857.

Det är endast med typ 4 stämpeln som det finns blå avtryck från Halmstad, vilket gäller inte bara under skillingtiden. Brev från förfilatelitid finns från 1853 med blå till blågröna avtryck.

Halmstads fyrkantstämplor byttes ut mot två olika normalstämplor 10, som precis som fyrkantstämpel 3 och 4 kan vara svår att skilja på. De har exempelvis båda samma diameter 20 mm.

En mycket sällsynt stämpel är Kongsbacka fyrkant som var huvudstämpel fram till försommaren 1856.

En raritet är Falkenbergs balkstämpel som är känd endast i tre exemplar från skillingperioden.

Halmstad hade två cirkelstämpelar från årsskeiftet 1857/58.

Här en typ 2 på en 24:a Skilling Banco på en sällsynt nyans, brunaktigt röd.

Lättast att se skillnaden på de båda stämplarna är att se på siffran ”18”s placering i förhållande till ”H:et” i Halmstad, då vinkeln på ”18” skiljer sig åt.

Postmästare i Halmstad var Carl Fredrik Pyhlson hade befattningen under en lång tid, från 1821 till 1873. Han dog för övrigt ”på sin post” och

efterträddes av sin son Per Henrik Pyhlson.

Några andra orter i Halland hade inte kontor under skillingperioden. Närmast nya kontor som öppnades i länet var gränskontoren i Östra

Karup (mot Skåne), Gunnarp (mot Västergötland) och Sjögård (mot Småland). Dessa stämplor hittar man på Vapen med öre, men det är en historia för en annan artikel.

Källor:

- Sveriges Frankotecken, Handbok del 3, Sveriges Filatelistförbund
- Facit Postal del 7
- Hembygdsfilatelisten, artikel Halmstad fyrkantstämpel typ 3 och typ 4, Sid 13, Gunnar Zetterman och Staffan Bengtsson
- Muntlig kommunikation med Göran Persson och Bengt Bengtsson
- Historik över Kungsbacka-stämplor, Evert Ejestedt
- Ortstämpel i Halland på Skilling Banco, Staffan Bengtsson, Hembygdsfilatelisten nr 4 2017

En mycket sällsynt Warberg-stämpel är den stympade stämpel som härör från stadens fyrkantstämpel. Den saknar datumangivelse.

Källor: Göran Persson

Petter Grønning korrespondensen

En stor korrespondens har funnits mellan en dansk Petter Gronning och en okänd person från Halmstad. Det finns flera brev mellan åren 1855 till 1858. Det mest kända och spektakulära är med fyra treskillingar. Brev finns också som det som visas här med två sexskillingar och med portosatsen 8+4 skilling banco.

En gissning är att det funnits fler brev än de som är bevarade men där märkena har blivit av blötta.

Det finns ett förhållandevis stort antal tre- och sexskillingar stämplade Halmstad. Kanske flera av dessa härstammar från den här danska korrespondensen.

Laholm

Källa: Göran Persson

Fyrkantstämpel i blå färg, använd 1855-56. Laholm är känt för fina stämpelavtryck.

Källa: Göran Persson

Laholm normalstämpel typ 10 som förekom 1856-58.

Halmstad

Fyrkantstämpel typ 3 som förekom 1855 till början av 1858.

Detta märke avstämplat 8-1-1858.

Fyrkantstämpel Halmstad typ 4 som förekom juli 1855 i blå färg. Detta märke är första dag för svenska frimärken 1-7-1855.

Fyrkantstämpel typ 4 i svart stämpelfärg som förekom 1855 till början av 1858.

Normalstämpel 10 typ 1 som förekom 1858.

Normalstämpel 10 typ 2 som förekom 1858.

Falkenberg

Källa: Göran Persson

Falkenberg fyrkantstämpel tillsammans med Falkenbergs balkstämpel som förekom 1855-58.

Fyrkantstämpel Falkenberg utan balkstämpel.

Warberg

Källa: Göran Persson

Warberg fyrkantstämpel som förekom 1855. Märket är avstämplat den fjärde dagen.

Källa: Göran Persson

Warberg enradig stämpel.

Källa: Göran Persson

Warberg normalstämpel 16 som förekom 1855-58.

Kongsbacka

Källa: Göran Persson

Kongsbacka fyrkantstämpel typ 4 som förekom 1855-56.

Källa: Göran Persson

Kongsbacka normalstämpel 10 typ 1 som förekom 1856-58.

Vill Du veta mer eller har nya stämplor?!

Bilderna på frimärkena kommer från tre olika samlingar. En är Göran Perssons skilling-samling (över främst 4-skillingar men även andra skillingar). Den andra Bengt Bengtsson samling av Varbergs-stämplor. Den tredje samlingen är författarens egen skilling samling med stämplor främst från Halmstad.

Vill du veta mer om skillingar från Halland eller har en stämpel som inte finns med här ta kontakt med författaren Staffan Bengtsson! Du kanske också har mer information än vad som är skrivet i denna lilla skrift.

**E-mail: staffan@teknikfor.se
Tel: 070/584 46 39**